

4. Федорчук В. Як стати психологом для себе. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г. 2018. 252 с.

5. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2007. 168 с.

6. Цагареллі Ю.А. Психологія музично-виконавської діяльності. Навчальний посібник. Санкт-Петербург : Композитор – Санкт-Петербург. 2008. 368 с.

REFERENCES

1. Goulman, D. (2019). *Emotsiyni intelekt* [Emotional intelligence]. Kharkiv : Vydavnytstvo Vivat, 152 s.

2. Naumenko, S.I. (2015). *Psykhologhiia muzychnoi diialnosti* [Psychology of music activity]. Chernivtsi : PP "Vydavnychiy dim "Rodovid", 408 s.

3. Ovsiankina, H.P. (2007). *Muzychna psykhologhiia* [Music psychology]. Sankt-Peterburh : Vydavnytstvo «Spilka khudozhnykiv». 240 s.

4. Fedorchuk, V. (2018). *Yak staty psykhologhom dlia sebe* [How to become a psychologist for yourself]. Kamianets-Podilskyi : Vydavets PP Zvoleiko D.H., 252 s.

5. Fitsula, M.M. (2007). *Vstup do pedahohichnoi profesii* [Introduction to the teaching profession]: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh pedahohichnykh zakladiv osvity. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan. 168 s.

6. Tsaharelli, Yu.A. (2008). *Psykhologhiia muzychno-vykonavskoi diialnosti* [Psychology of music-performing activity]. Sankt-Peterburh : Vydavnytstvo "Kompozytor Sankt-Peterburh", 367 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРЯДКО Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Наукові інтереси: музична педагогіка, музична психологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PRYADKO Olena Mykhailivna – Candidate of Pedagogic Sciences, Docent Associate Professor at the Department of Music of the Kamianets-Podolskyi Ivan Ohiienko National University Kamianets-Podolskyi.

Circle of scientific interests: music pedagogy, music psychology.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2022 р.

УДК 317. 18:42

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-203-124-127

РАЗВODOVA Марина Валеріївна –

викладач хореографії,

голова предметно-циклової комісії викладачів мистецтва

КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж»

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-4339-5383>

e-mail: marina777rm@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ УМІВ І НАВИЧОК УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На новому етапі розвитку соціально-економічної сфери, культури і освіти особливої уваги набувають питання художньо-творчого розвитку підростаючого покоління. В суспільстві зростає потреба у високоінтелектуальних творчих особистостях, здатних самостійно вирішувати виникаючі труднощі, приймати нестандартні рішення і втілювати їх у життя. Все це вимагає розробки нових методів виховання підростаючого покоління і тягне за собою нетрадиційність підходів до художнього виховання – як основи подальшого вдосконалення особистості.

Найбільший інтерес в цьому плані становлять молодші школярі, так як саме в цьому віці закладається основа особистості, відбувається орієнтація на розвиток духовності, самореалізації, самовираження і формуються світовідчуття, необхідні у подальшому житті. Хореографічна творчість є одним із засобів

всебічного розвитку учнів, адже продуктивність художнього виховання дітей засобами хореографічного мистецтва обумовлена синтезуючим характером хореографії, яка об'єднує в собі музику, ритміку, образотворче мистецтво, театр і пластику рухів [1].

У зв'язку з цим назріла необхідність переходу до якісно нового, інноваційного розвитку абсолютно всіх галузей культури, в тому числі хореографічної, так як одним з важливих і вагомих аспектів формування полікультурної, всебічно розвиненої особистості є виховання за допомогою танцю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зміна освітньої парадигми зумовлює необхідність переосмислення сфери виховання творчої особистості засобами мистецтва та розробку ефективних умов, оптимальних методик і технологій, що відповідають сучасним методологічним та теоретичним засадам. Про виховні можливості

хореографічного мистецтва наголошували видатні українські митці, хореографи-практики К. Василенко, В. Верховинець, П. Вірський та теоретики хореографічної підготовки П. Коваль, А. Фомін, А. Шевчук та ін. Деякі психолого-педагогічні аспекти проблеми хореографічного виховання та розвитку дітей частково вже розкриті в наукових розвідках Л. Андросьук, Т. Благової, Г. Березової, Л. Богаткової, О. Макарової, О. Мартиненко, О. Ребрової, І. Спінула, Ю. Сивоконя, О. Скрипника, А. Шевчук та ін.

Мета статті – дослідити теоретико-методологічні підходи до формування хореографічних умінь і навичок учнів молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «підхід» (В. В. Краєвський, М. Н. Скаткін, О. Ю. Нікітіна, Н. Стефанов і ін.) – це теоретико-методологічна основа педагогічного процесу наукового дослідження, яка виступає як спосіб пізнання дійсності, що зумовлює основні напрямки, зміст і специфіку педагогічного дослідження [4].

З метою визначення методологічної основи дослідження проблеми розвитку хореографічних умінь у молодших школярів ми проаналізували рівні методології та їхню специфіку.

Загальнонауковий рівень, який являє загальнонаукові концепції, дав можливість розглянути названу проблему з точки зору полікультурного підходу, тобто формування особистості не стільки як споживача різноманітних культур, скільки як особистості, що розвивається, здатної конструктивно оцінювати ці культури і збагачувати їх власними досягненнями. Конкретно-науковий рівень методології (поліхудожній підхід) дозволив розглянути проблему комплексно на прикладі міждисциплінарних зв'язків естетичного циклу (музика, література, танці, образотворче мистецтво, театр тощо), що сприяє розвитку творчої уяви у молодших школярів.

Методико-технологічний рівень (партиципативний підхід) описує процедуру взаємодії суб'єктів освітнього процесу, що знаходяться у відкритих і рівноправних взаєминах, які спонукають до естетичної діяльності, спрямованої на розвиток хореографічних умінь та навичок у молодших школярів.

Різні аспекти полікультурного підходу розглядалися в роботах Дж. Бенкса, К. Гранта, О. Гукаленко, Н. Кузьміної, Л. Супрунової, П. Янга та ін. Ідея полікультурної освіти, з їх точки зору, передбачає основу інтегрованого вивчення дисциплін на полікультурній основі і сприяє виробленню в учнів здатності працювати в полікультурному колективі. Існує

чимала кількість досліджень, присвячених взаємозв'язку соціальних, культурних, етнічних, національних, художніх складових нашої дійсності і їхньому впливу на духовно-моральний та естетичний розвиток людини (М. Бахтін, В. Біблер, Л. Виготський, Д. Лихачов та ін.). Останнім часом активно розробляються науково-теоретичні основи полікультурного виховання (А. Джуринський, В. Макаєв, З. Малькова, Д. Сажин, І. Сінатулін, Л. Супрунова, В. Ю. Хотинець та ін.). Під полікультурною освітою вчені (В. Міттер і ін.) розуміють міжособистісні відносини, які характеризуються співіснуванням учнів і педагогів, які відносяться до різних поколінь і середовища [3, с. 39].

Полікультурний підхід має істотні можливості і для нашого дослідження. Аналіз педагогічної літератури (І. Бессарабова, А. Джуринський, Г. Дмитрієв, В. Міттер та ін.) дозволив сформулювати цілі і завдання полікультурного підходу до розвитку хореографічних умінь і навичок у молодших школярів. Погоджуючись із Л. Супруновою вважаємо, що мета полікультурного підходу в навчанні полягає у формуванні особистості, здатної до ефективної життєдіяльності в багатонаціональному та полікультурному середовищі, яка володіє розвиненим почуттям розуміння й поваги до інших культур, умінням жити в мирі та злагоді з людьми різних національностей, рас, вірувань тощо [5, с. 76]. До завдань полікультурної освіти слід віднести актуалізацію діалогу і взаємодії культур, збереження та створення нових культурних цінностей, формування усвідомленої позитивної ціннісно-естетичної спрямованості особистості по відношенню до різних культур, створення полікультурного середовища освіти як основи взаємодії суб'єктів, формування у школярів здатності до особистісної культурної ідентифікації, що має на увазі відчуття себе всередині конкретної культури [2].

Таким чином, полікультурний підхід до розвитку хореографічних умінь та навичок у молодших школярів як теоретико-методологічне підґрунтя загальнонаукового рівня методології забезпечує створення полікультурного середовища, яке виховує і формує особистість, залучає дітей до процесу пізнання культури шляхом діалогового спілкування, співпраці і самореалізації сутнісних сил і здібностей особистості в її культурній ідентифікації.

Розглянемо другу складову обраного теоретико-методологічного підґрунтя дослідження – поліхудожній підхід, який передбачає синтез мистецтва і освіти. Проблему такої інтеграції вперше позначив Б. Юсов, який зазначив: «Духовна культура зберігає людину, підтримує її існування на

«високих поверхнях», що є необхідним в сучасному світі. Такий зміст і значення духовності, її сенсу в концепції поліхудожнього виховання та інтегрованого викладання мистецтва» [7, с. 23]. Таким чином, поліхудожній підхід – це сукупність різних методів в педагогіці, які передбачають розвиток естетичних компетенцій у школярів за допомогою різноманітної художньої діяльності і використання різних видів мистецтва. При цьому майбутній фахівець повинен здійснювати ту чи іншу діяльність, творчо перетворювати її внаслідок внутрішнього спонукання.

Центральне місце в поліхудожньому підході займає елемент уяви. Для формування особистості майбутнього фахівця, що володіє високим рівнем хореографічної компетентності, важливо розвивати художньо-творчу уяву, фантазію, спираючись на особистий творчий потенціал. Такої думки дотримуються багато вітчизняних і зарубіжних вчених, такі як В. Базарний, А. Гостев, Л. Масол, Л. Машар, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Реброва та ін. Поліхудожній підхід забезпечує формування духовної культури особистості майбутнього фахівця, яке здійснюється в ході її залучення до загальнолюдських цінностей і високих естетичних ідеалів, що дозволяє говорити про духовне піднесення особистості.

Таким чином, поліхудожній підхід до розвитку хореографічних умінь і навичок у молодших школярів передбачає накопичення художніх знань в процесі активного діяльного спілкування між учасниками освітнього процесу, активне входження в який забезпечують такі властивості особистості майбутнього фахівця як духовне піднесення та творча уява.

Третьою складовою теоретико-методологічного підґрунтя обраний партисипативний підхід, вперше розроблений О. Нікітіною та розвинений в подальшому О. Афанасьєвою, О. Зиряною, І. Кравченко, Л. Перфільєвим, М. Смирною, О. Юнусовою та ін.

Партисипативність в нашому дослідженні ми співвідносимо з такими категоріями, як «участь», «співучасть», «залученість» тощо. Партисипативний підхід до розвитку хореографічних умінь і навичок у молодших школярів означає залучення їх у творчій процес, безпосередню участь і самоорганізацію в придбанні хореографічних умінь, самоврядування в колективній діяльності і відповідальність за прийняття рішень, взаємодопомога тощо.

На думку О. Нікітіної [4], партисипативний підхід стосовно до процесу розвитку хореографічних умінь і навичок у

майбутніх фахівців повинен забезпечити: організаційну інтеграцію, в рамках якої викладач, тісно взаємодіючи з учнями, приймає і реалізує конкретні управлінські рішення в освітньому процесі; ідентифікацію ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців; функціональну і структурну сторони, тобто з одного боку – широке використання гнучких педагогічних технологій, з іншого – адаптацію школярів до інновацій, які забезпечують гнучкість їхнього творчого мислення.

За активністю впливу учасників освітнього процесу на рішення, що приймаються в процесі розвитку хореографічних умінь і навичок у школярів можна виділити наступні види партисипативності: символічну участь (шляхом збору думок); повну участь (всі бажаючі беруть участь у процесі); вичерпну участь (кожен бере участь у вирішенні значущих творчих проблем). Ці види характеризуються наявністю єдиної особистісно-орієнтованої мети діяльності; спеціальною організацією з розподілом функцій і ролей між учасниками залежно від їхньої компетентності, цілі, засобів та умов її досягнення; наявністю керівництва в особі одного з учасників зі спеціальними повноваженнями; просторова і тимчасова соприсутність учасників, яка створює можливість безпосереднього особистого контакту між ними, в тому числі обміну діями та інформацією; взаємозв'язком і взаємозалежністю учасників в процесі та кінцевому результаті спільної діяльності; виникненням у процесі роботи міжособистісних відносин, спочатку обумовлених змістом спільної діяльності. На наш погляд, в ході такої взаємодії відбувається обмін інтелектуальними і духовними цінностями – ідеями, знаннями, досвідом та висновками [4].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, можна зробити висновок, що синтез полікультурного, поліхудожнього і партисипативного підходів необхідно розглядати як теоретико-методологічну основу розвитку хореографічних умінь і навичок у молодших школярів, що передбачає розгляд учня як активної особистості, що має велику духовну культуру та творчу уяву; являє собою виховуюче та формуюче полікультурне середовище освіти як основу взаємодії суб'єктів у процесі діалогового спілкування, співпраці та самореалізації сутнісних сил і здібностей особистості в її культурній ідентифікації; реалізується шляхом міждисциплінарних зв'язків естетичного циклу, що сприяють розвитку хореографічних умінь і навичок у молодших школярів та забезпечує їхнє активне входження в творчий процес.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Мартиненко О. В. Методика хореографічної роботи з дітьми старшого дошкільного віку: навч. посіб. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2009. 156 с.

2. Мартиненко О. В. Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом (дошкільний вік): навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.020202 Хореографія*. Бердянськ: Видавель БДПУ, 2014. 301 с.

3. Миттер В. Многокультурное образование и междисциплинарный подход / Перспективы. Вопросы образования. 2004. № 1. С. 37–43.

4. Никитина Е. Ю. К вопросу об использовании партисипативных методов при подготовке будущего учителя к управлению дифференциацией образования / Актуальные проблемы управления качеством образования: сб. науч. ст. Вып. 6. Челябинск, 2001. С. 27–36.

5. Супрунова Л. Л. Поликультурное образование: поиск стратегий / Magister. 2000. – № 3. – С. 77–81.

6. Шевчук А. С. Дитяча хореографія: програма та навчально-методичне забезпечення хореографічної діяльності дітей від 3-7 років: навч.-метод. посіб. К.: Шкільний світ, 2008. – 128 с.

7. Юсов Б. П. Взаимодействие искусств: методология, теория, гуманитарное образование / Б. П. Юсов // Взаимодействие искусств: методология, теория, гуманитарное образование: материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Астрахань, 25–29 авг. 1997 г.) / под. ред. Л. П. Казанцева; сост. П. С. Волкова. Астрахань, 1997. С. 215–231.

REFERENCES

1. Martynenko, O. V. (2009). *Metodyka khoreohrafichnoyi roboty z dit'my starshoho doshkil'noho viku* [Methods of choreographic work with older preschool children]. Donetsk.

2. Martynenko, O. V. (2014). *Teoriya ta metodyka roboty z dytyachym khoreohrafichnym kolektyvom (doshkil'nyy vik): navch. posib. dlya studentiv napryamu pidhotovky 6.020202 Khoreohrafiya* [Theory and methods of working with children's choreographic team

(preschool age): textbook way for students majoring in 6.020202 Choreography*], Berdyansk.

3. Mitter, V. (2004). *Mnogokul'turnoye obrazovaniye i mezhdistsiplinarynyy podkhod* [Multicultural education and interdisciplinary approach]. Moscow.

4. Nikitina, Ye. YU. (2001). *K voprosu ob ispol'zovanii partisipativnykh metodov pri podgotovke budushchego uchitelya k upravleniyu differentsiatsivnyy obrazovaniya* [On the use of participatory methods in preparing a future teacher for managing the differentiation of education].

5. Suprunova, L. L. (2001). *Polikul'turnoye obrazovaniye: poisk strategiy* [Multicultural education: search for strategies]. Moscow.

6. Shevchuk, A. S. (2008). *Dytyacha khoreohrafiya: prohrama ta navchal'no-metodychne zabezpechennya khoreohrafichnoyi diyal'nosti ditey vid 3-7 rokiv* [Children's choreography: program and educational and methodological support of choreographic activities of children from 3-7 years]. Kuiv.

7. Yusov, B. P. (1997). *Vzaimodeystviye iskusstv: metodologiya, teoriya, gumanitarnoye obrazovaniye* [Interaction of arts: methodology, theory, liberal arts education]. Astrachan.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАЗВОДОВА Марина Валеріївна – викладач хореографії, голова предметно-циклової комісії викладачів мистецтва КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж».

Наукові інтереси: формування хореографічних умінь і навичок учнів молодшого шкільного віку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RAZVODOVA Marina Valerievna – teacher of choreography, chairman of the subject-cycle commission of art teachers of the Baltic Pedagogical Professional College.

Research interests: formation of choreographic skills and abilities of primary school students.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2022 р.

УДК 378:373.3.011.3-051]37.016:811.161.2:004
DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-203-127-132

РУСАКОВА Ольга Валеріївна –

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1860-7922>
e-mail: olga.v.rusakova@gmail.com

ВОЛОЩУК Галина Михайлівна –

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1535-8817>
e-mail: galia.voloshuk@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВІВЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Стандарт вищої

освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для першого